

dr inż. Marek Niewęglowski¹**mgr Izabela Klepacka-Dunajko****mgr Damian Dunajko**

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich województwa mazowieckiego

Spatial diversification of the entrepreneurship indicator value in the rural areas of the Mazowsze Province

Streszczenie: W opracowaniu przedstawiono wyniki badań dotyczących związku pomiędzy wartością wskaźnika przedsiębiorczości gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa mazowieckiego a odległością tych gmin od ośrodków gospodarczych. Przyjęto, że głównymi ośrodkami gospodarczymi województwa są miasta powiatowe – Ciechanów, Mława, Płońsk, Pułtusk, Żuromin, Maków Mazowiecki, Ostrołęka, Ostrów Mazowiecka, Przasnysz, Wyszaków, Białobrzegi, Kozienice, Lipsko, Przysucha, Radom, Szydłowiec, Zwoleń, Garwolin, Legionowo, Mińsk Mazowiecki, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Wołomin, Grodzisk Mazowiecki, Grójec, Piaseczno, Pruszków, Sochaczew, Ożarów Mazowiecki, Żyrardów, Gostynin, Płock, Sierpc, Łosice, Siedlce, Sokołów Podlaski, Węgrów. Wskaźnik przedsiębiorczości został określony jako liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 10 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym. Za odległości gmin wiejskich od ośrodków gospodarczych przyjęto najkrótsze odległości drogowe. Stwierdzono, że występuje statystyczna zależność między wartością wskaźnika przedsiębiorczości w gminie wiejskiej a jej odległością od ośrodka gospodarczego.

Słowa kluczowe: obszary wiejskie, wskaźnik przedsiębiorczości, układ przestrzenny, województwo mazowieckie

Abstract: The article presents results of research in relations between the Mazowsze rural communes' entrepreneurship indicator and their distance to the main provincial economic centres. For our needs we chose main economic centres, county cities – Ciechanów, Mława, Płońsk, Pułtusk, Żuromin, Maków Mazowiecki, Ostrołęka, Ostrów Mazowiecka, Przasnysz, Wyszaków, Białobrzegi, Kozienice, Lipsko, Przysucha, Radom, Szydłowiec, Zwoleń, Garwolin, Legionowo, Mińsk Mazowiecki, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Wołomin, Grodzisk Mazowiecki, Grójec, Piaseczno, Pruszków, Sochaczew, Ożarów Mazowiecki, Żyrardów, Gostynin, Płock, Sierpc, Łosice, Siedlce, Sokołów Podlaski, Węgrów. The entrepreneurship indicator was presented as a number of registered organizations in the REGON system for 10 thousand inhabitants in the production age. The distance between them and rural areas was calculated as the shortest road distance. A statistically significant dependency was found between the entrepreneurship indicator and the distance from the economic centre.

Keywords: rural areas, distance, entrepreneurship indicator, spatial configuration, Mazowsze Province

Wstęp

Do kluczowych czynników wpływających na poziom przedsiębiorczości w Polsce należą ogólne uwarunkowania narodowe, wśród których są: otwartość

¹ Marek Niewęglowski, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Zakład Ekonomiki Rolnictwa i Agrobiznesu, ul. Prusa 14, 08-110 Siedlce, email: marek.nieweglowski@uph.edu.pl

gospodarki narodowej, polityka rządu, technologia, badania i rozwój, infrastruktura techniczna, rynki finansowe, rynki pracy, instytucje². Inne czynniki, określane jako ramowe uwarunkowania przedsiębiorczości, to: dostępność kapitału, polityka rządu i władz lokalnych, publiczne programy wspierania przedsiębiorczości, edukacja, transfer technologii, komercyjna infrastruktura obsługi biznesu, łatwość wejścia nowych firm na rynek, jakość i dostępność infrastruktury technicznej³.

W rozwoju przedsiębiorczości ważne są nie tylko indywidualne cechy osobowości, kompetencje czy doświadczenie, ale również makrootoczenie. Strategia rozwoju gminy, aktywna postawa władz lokalnych jest jednym z głównych czynników społeczno-gospodarczych wpływających na poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy.

Celem niniejszego opracowania było przedstawienie stanu rozwoju przedsiębiorczości obszarów wiejskich województwa mazowieckiego oraz wskazanie związku między wartością wskaźnika przedsiębiorczości a odległością jednostek przestrzennych od ośrodków gospodarczych.

W pracy przedstawiono wyniki analizy dotyczącej zależności pomiędzy wartością wskaźnika przedsiębiorczości na obszarach wiejskich województwa mazowieckiego a odległością jednostek przestrzennych (gmin wiejskich i miejsko-wiejskich) od ośrodków gospodarczych. Wskaźnik przedsiębiorczości wyrażono liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 10000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wzór wyrażono za pomocą następującej formuły⁴:

$$Wp = \frac{P}{L} \times 10000,$$

gdzie:

Wp – wskaźnik przedsiębiorczości,

P – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych,

L – liczba ludności w wieku produkcyjnym.

Odległości poszczególnych jednostek przestrzennych od ośrodków gospodarczych zostały określone na podstawie najkrótszych odległości drogowe. Przyjęto, że ośrodkami gospodarczymi były miasta powiatowe dla gmin wchodzących w skład danego powiatu.

W celu określenia zależności pomiędzy wartością wskaźnika przedsiębiorczości a odległością od ośrodków gospodarczych przeprowadzono analizę korelacji. Badanie przeprowadzono na podstawie danych dotyczących 229 gmin wiejskich i 50 gmin miejsko-wiejskich województwa mazowieckiego, pochodzących z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. W procedurze obliczania

² K. Baławski, M. Koczerba, P. Zabierowski, *Polacy – przedsiębiorczym społeczeństwem? Global Entrepreneurship Monitor Polska 2012*, Warszawa-Poznań-Katowice 2005, s. 7.

³ *Przedsiębiorczość kobiet w Polsce*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011, s. 27-29.

⁴ M. Iwańska, W. Bieńkowska, *Zróżnicowanie wartości wskaźnika przedsiębiorczości w gminach wiejskich województwa mazowieckiego w układzie przestrzennym*, „Acta Scientiarum Polonorum. Oeconomia” 2010, vol. 9 (3), s. 119-127.

wskaźnika przedsiębiorczości wykorzystano dane statystyczne z 2015 roku (stan na 31 grudnia)⁵.

Województwo mazowieckie leży w centralnej części kraju. Województwo jest terytorialnie największe w Polsce i obejmuje obszar 35558 km², co stanowi 11,4% powierzchni kraju i zamieszkiwane jest przez 13,9% ludności całego kraju, w tym tereny wiejskie zamieszkuje ponad 35,7% ludzi⁶. Strukturę administracyjną województwa tworzą 42 powiaty, które dzielą się na 35 gmin miejskich, 50 gmin wiejsko-miejskich i 229 wiejskich.

Rys. 1. Mapa województwa mazowieckiego

Źródło: www.administracja.maz.gov.pl

⁵ Bank Danych Lokalnych GUS 2015, www.stat.gov.pl (dostęp 05.2016 r.).

⁶ Dane GUS, www.stat.gov.pl (dostęp 05.2016 r.).

Teoretyczne aspekty przedsiębiorczości

Przedsiębiorczość to kategoria ekonomiczno-społeczna istotna w każdych warunkach polityczno-ekonomicznych, na każdym etapie rozwoju cywilizacyjnego i gospodarczego społeczeństwa. Już w latach trzydziestych ubiegłego wieku J.A. Schumpeter uznał przedsiębiorczość za jeden z najważniejszych czynników rozwoju gospodarczego. Każdy może postrzegać przedsiębiorczość w różnym ujęciu. Przedsiębiorczość jest przeciwieństwem bierności w działaniu oraz oczekiwania i apatii w sytuacjach trudnych. Poszczególne definicje przedsiębiorczości mają wiele cech wspólnych. W literaturze przedmiotu przedsiębiorczość jest formułowana z różnych perspektyw, głównie jako pojęcie ekonomiczne, ale również jako pojęcie społeczne i kulturowe⁷.

J.A. Schumpeter uważa, że przedsiębiorczość to nowa kombinacja środków produkcji, umożliwiająca wprowadzenie nowego wyrobu lub technologii, otwarcie nowego rynku, pozyskanie nowych źródeł surowców lub wprowadzenie nowej organizacji⁸. Z kolei K. Krajewski i J. Śliwa określają przedsiębiorczość jako aktywność osób skorelowana z umiejętnością działania w poszukiwaniu i wdrażaniu nowych pomysłów, których rezultaty znajdują aprobatę na rynku i przynoszą oczekiwane efekty zarówno ich kreatorom, jak i konsumentom⁹.

T. Kraśnicka stwierdza, że przedsiębiorczość to szczególny typ aktywności ludzi działających indywidualnie lub wewnątrz organizacji, polegającej na wykorzystaniu postrzeganych w otoczeniu okazji przez realizację przedsięwzięć (o charakterze wprowadzania innowacji, tworzenia nowych organizacji lub rewitalizacji już istniejących), które przynoszą efekty ekonomiczne i (lub) pozaekonomiczne ich podmiotom oraz otoczeniu¹⁰. W. Bielecki definiuje przedsiębiorczość jako umiejętność dostrzeżenia i wykorzystania (zrealizowania) nowych możliwości produkcyjnych, usługowych czy też organizacyjnych dających szansę na relatywnie duże korzyści w warunkach braku pewności co do sukcesu całego przedsięwzięcia¹¹. K. Krajewski natomiast określa przedsiębiorczość jako wypadkową indywidualnych cech osób, takich jak talent, umiejętności, energia, wyobraźnia, zdrowy rozsądek, gotowość do ryzyka, oraz ekonomiczno-społecznych cech wygenerowanych w ich otoczeniu np. dostępność zasobów, lokalne tradycje gospodarcze, chłonność społeczeństwa na inicjatywy biznesowe, polityka społeczno-gospodarcza czy lokalny klimat wokół działań biznesowych¹². Natomiast J. Targalski uważa, że przedsiębiorczość traktowana jest jako proces wykorzystywania szans i zagrożeń oraz dostępnych zasobów do tworzenia i (lub) rozwoju firmy, jako proces inicjowania i wprowadzania zmian, zanikający okresowo do czasu pojawienia się nowych inicja-

⁷ B. Piasecki, *Przedsiębiorczość i mała firma. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1998, s. 98.

⁸ Ibidem, s. 104.

⁹ K. Krajewski, J. Śliwa, *Lokalna przedsiębiorczość w Polsce. Uwarunkowania rozwoju*, Wyd. Naukowe Wydziału Zarządzania UW, Warszawa 2004, s. 31.

¹⁰ T. Kraśnicka, *Koncepcja rozwoju przedsiębiorczości ekonomicznej i pozaekonomicznej*. Wyd. AE, Katowice 2002, s. 75.

¹¹ W. Bielecki, *Przedsiębiorczość wirtualnym środowisku*, Wyd. Naukowe Wydziału Zarządzania UW, Warszawa 1999, s. 19.

¹² K. Krajewski, *Przedsiębiorczość i integracja*, „Decydent. Pismo lobbujące”, nr 6/2002, s. 28.

tyw¹³. Natomiast R.W. Griffin określa przedsiębiorczość jako uruchomienie przedsięwzięcia gospodarczego i wykonanie aktywnej roli w jego zarządzaniu¹⁴.

Przedsiębiorczość najczęściej jest definiowana w dwóch wymiarach:

- przedsiębiorczość związana jest z osobą przedsiębiorcy i jest to jej cecha,
- przedsiębiorczość jako funkcja przejawia się w pobudzaniu rozwoju społeczno-gospodarczego opartego na wykorzystywaniu szans płynących z otoczenia rynkowego i instytucjonalnego¹⁵.

Powszechny w literaturze przedmiotu jest pogląd, że przedsiębiorczość nie jest ograniczona tylko do sfery biznesu. Potwierdza to P. Drucker, formułując twierdzenie, iż przedsiębiorczość nie ogranicza się jedynie do sfery gospodarczej, chociaż się z niej wywodzi, i że istnieją małe różnice między przedsiębiorczością występującą w różnych sferach¹⁶.

Przedsiębiorczość jest też zespołem określonych cech osobowości człowieka, pozwalających mu aktywnie uczestniczyć w życiu społeczno-gospodarczym. W ślad za tym zakłada się, że tzw. człowiek przedsiębiorczy potrafi kreować nowe potrzeby dla siebie oraz innych, a także potrafi je zaspokajać i to niezależnie od warunków otoczenia. Motywem przedsiębiorczości jest dążenie do uzyskania efektywności pozwalającej na bieżące funkcjonowanie przedsiębiorstwa i stwarzającej podstawy jego rozwoju. Przedsiębiorcze działanie jest utożsamiane bezpośrednio z osobą przedsiębiorcy¹⁷.

Wyniki badań

Opracowanie wyników rozpoczęto od obliczenia wskaźnika przedsiębiorczości dla wszystkich gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa mazowieckiego. Jednostki poddano procedurze rangowania, szeregując je od gmin, w których wskaźnik osiągnął najwyższą wartość. W tabeli 1 przedstawiono 10 gmin o najwyższym wskaźniku przedsiębiorczości oraz 10 gmin, w których ten wskaźnik był najniższy. Najwyższymi wartościami wskaźnika przedsiębiorczości charakteryzowały się głównie gminy powiatów piaseczyńskiego i pruszkowskiego, a najniższe wartości występowały w gminach powiatów siedleckiego i zwoleńskiego (tab. 1).

Średnia wartość wskaźnika przedsiębiorczości w badanych gminach wynosiła 1139,5, a średnia odległość badanych jednostek od ośrodków przemysłowych wynosiła 15,3 km. Wartości te były zróżnicowane w poszczególnych powiatach województwa (tab. 2).

¹³ J. Targalski, *Regionalny system innowacji – Małopolska*, Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie nr 529 „Prace z zakresu przedsiębiorczości i zarządzania” 1999, s. 85.

¹⁴ R.W. Griffin, *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996, s. 730.

¹⁵ T. Kraśnicka, *Koncepcja rozwoju przedsiębiorczości...*, op. cit., s. 81.

¹⁶ P.F. Drucker, *Innowacje i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992, s. 34-35.

¹⁷ Z. Makiela, T. Rachwał, *Podstawy przedsiębiorczości. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum*, Nowa Era, Warszawa 2007, s. 9.

Tabela 1. Wartość wskaźnika przedsiębiorczości oraz odległości jednostek terytorialnych od ośrodków gospodarczych w 2015 r.

Gmina	Powiat	Wskaźnik przedsiębiorczości	Odległość od miasta powiatowego
Lesznowola	piaseczyński	4358,7	23,2
Łomianki	warszawski zachodni	3508,1	17,1
Michałowice	pruszkowski	3392,7	6,7
Raszyn	pruszkowski	3197,0	9,9
Nadarzyn	pruszkowski	2882,5	9,1
Izabelin	warszawski zachodni	2787,3	9,9
Piaseczno	piaseczyński	2759,8	0
Stare Babice	warszawski zachodni	2734,6	7,1
Konstancin-Jeziorna	piaseczyński	2633,1	6,9
Brwinów	pruszkowski	2610,4	8,6
Siemiątkowo	żuromiński	674,0	29,2
Łyse	ostrolęcki	669,8	36,2
Mochowo	sierpecki	646,6	13,4
Sieciechów	kozienicki	634,0	17,1
Szczawin Kościelny	gostyński	631,1	13,5
Rościszewo	sierpecki	621,0	10,1
Baranowo	ostrolęcki	605,9	24,5
Raciąż	płoński	603,1	26,2
Przesmyki	siedlecki	566,8	25,6
Przyłęk	zwoleński	546,1	12,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz www.mapa.pf.pl.

Tabela 2. Zróżnicowanie średniej wartości wskaźnika przedsiębiorczości oraz odległości w zależności od ośrodka gospodarczego w 2015 r.

Powiat	Średnia wartość wskaźnika przedsiębiorczości	Średnia odległość gmin od ośrodka gospodarczego [km]
pruszkowski	3020,65	8,58
piaseczyński	2540,22	14,38
warszawski zachodni	2370,76	13,00
legionowski	2218,44	8,13
grodziski	1689,41	7,95

nowodworski	1459,40	10,86
żyrardowski	1440,08	9,55
otwocki	1386,61	14,28
wołomiński	1288,68	19,45
sochaczewski	1262,11	10,90
grójecki	1229,82	14,83
białobrzegi	1133,84	8,80
wyszkowski	1122,91	12,42
miński	1120,46	14,96
makowski	1080,76	16,64
szydłowiecki	1060,96	8,50
lipski	1053,57	12,68
łosicki	1048,26	12,42
ostrowski	1009,12	21,55
radomski	1003,96	17,59
płocki	979,34	22,17
przysuski	976,16	12,90
żuromiński	946,12	12,60
sokołowski	944,57	15,04
przasnyski	935,82	14,87
węgrowski	924,48	18,59
ciechanowski	920,27	13,79
siedlecki	918,05	17,48
kozienicki	898,30	18,21
ostrołęcki	894,25	22,55
płoński	888,37	14,91
garwoliński	879,86	16,03
gostyniński	859,59	17,50
pulawski	844,61	12,00
zwoleński	803,02	10,02
mławski	793,28	19,29
sierpecki	731,44	11,58

Źródło: Obliczenia własne.

Najwyższymi średnimi wartościami wskaźnika przedsiębiorczości charakteryzowały się gminy położone w powiatach położonych wokół miasta wojewódzkiego. Warszawa to największy i główny ośrodek gospodarczy województwa mazowieckiego. Najmniejszymi średnimi odległościami badanych jednostek terytorialnych od głównych ośrodków gospodarczych charakteryzowały się gminy z powiatu grodzkiego i legionowskiego.

Obliczono wskaźnik przedsiębiorczości dla wszystkich gmin województwa mazowieckiego, dzięki czemu można było przyporządkować je do odpowiednich klas. Wyróżniono cztery klasy:

- klasa 1 – wysoki poziom przedsiębiorczości,
- klasa 2 – średni poziom przedsiębiorczości,
- klasa 3 – niski poziom przedsiębiorczości,
- klasa 4 – bardzo niski poziom przedsiębiorczości.

Dla wyznaczenia klas przyjęto za kryterium średnią wartość wskaźnika przedsiębiorczości $\bar{Wp} = 1139,5$ oraz odchylenie standardowe $s_{Wp} = 519$.

Z danych zawartych w tabeli 3 wynika, iż najwięcej gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa mazowieckiego należało do klasy 3, czyli o niskim poziomie przedsiębiorczości. Najmniej liczną grupę stanowiły gminy o bardzo niskim wskaźniku przedsiębiorczości, czyli należące do klasy 4, w której znajdowały się 4 jednostki.

Tabela 3. Klasy gmin ze względu na wartość wskaźnika przedsiębiorczości

Klasa gmin	Kryterium	Przedział liczbowy	Liczebność klasy
Klasa 1 – wysoki wskaźnik przedsiębiorczości	$\max Wp; \bar{Wp} + s_{Wp}$	<4359; 1659>	33
Klasa 2 – średni wskaźnik przedsiębiorczości	$(\bar{Wp} + s_{Wp}; \bar{Wp})$	(1659; 1139>	48
Klasa 3 – niski wskaźnik przedsiębiorczości	$(\bar{Wp}; \bar{Wp} - s_{Wp})$	(1139; 620>	194
Klasa 4 – bardzo niski wskaźnik przedsiębiorczości	$(\bar{Wp} - s_{Wp}; \min Wp)$	(620; 546>	4

Źródło: Obliczenia własne.

Tabela 4. Liczba gmin w poszczególnych klasach w zależności od najbliższego ośrodka gospodarczego

Ośrodek gospodarczy	Klasa			
	1	2	3	4
Ciechanów	0	0	8	0
Mława	0	0	9	0
Płońsk	0	1	8	1
Pułtusk	0	2	5	0
Żuromin	0	1	5	0
Maków Mazowiecki	0	3	6	0

Ostrołęka	0	1	9	1
Ostrów Mazowiecka	0	3	7	0
Przasnysz	0	0	6	0
Wyszków	0	2	4	0
Białobrzegi	1	0	5	0
Kozienice	0	1	6	0
Lipsko	1	0	5	0
Przysucha	0	1	7	0
Radom	0	3	9	0
Szydłowiec	0	1	4	0
Zwoleń	0	1	3	1
Garwolin	0	0	12	0
Legionowo	4	0	0	0
Mińsk Mazowiecki	1	3	7	0
Nowy Dwór Mazowiecki	1	4	0	0
Otwock	2	1	3	0
Wołomin	2	2	4	0
Grodzisk Mazowiecki	2	1	1	0
Grójec	1	3	6	0
Piaseczno	6	0	0	0
Pruszków	4	0	0	0
Sochaczew	0	4	3	0
Ożarów Mazowiecki	6	1	0	0
Żyrardów	1	3	0	0
Gostynin	0	0	4	0
Płock	1	2	12	0
Sierpc	0	0	6	0
Łosice	0	2	4	0
Siedlce	0	1	11	1
Sokołów Podlaski	0	0	8	0
Węgrów	0	1	7	0

Źródło: Obliczenia własne.

Gminy wiejskie i miejsko-wiejskie województwa mazowieckiego w 71% należały do klasy niskiego i bardzo niskiego poziomu przedsiębiorczości (tab. 3.), w znaczącej części znajdowały się one najdalej od ośrodka gospodarczego. Po-

wiaty: legionowski, pruszkowski i piaseczyński charakteryzowały się gminami plasującymi się w pierwszej klasie, czyli o wysokim wskaźniku przedsiębiorczości. Spowodowane to mogło być różnymi czynnikami, wśród których na pewno zasadnicze znaczenie miał wpływ ich położenia w pobliżu miasta wojewódzkiego a zarazem stolicy kraju. Według Janusza Żmii¹⁸ rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich osiągnąć także można przez aktywność samorządów gminnych i ich ludności. Szansy ożywienia gospodarki należy szukać w opracowanych planach strategicznych gminy lub rejonu, tzn. kilku gmin, które powinny uwzględniać wielofunkcyjny rozwój tych terenów. Z powyższego wynika, iż odległość od ośrodka gospodarczego jest istotnym czynnikiem determinującym poziom przedsiębiorczości. Można zauważyć zależność między tymi dwoma zmiennymi. Dla weryfikacji tej hipotezy przeprowadzono analizę korelacji.

Miernikiem siły związku prostoliniowego między dwoma cechami mierzalnymi jest współczynnik korelacji liniowej Pearsona¹⁹, który oblicza się na podstawie następującego wzoru:

$$r = \frac{\text{cov}(x, y)}{s(x) s(y)}$$

gdzie:

r – współczynnik korelacji,

$\text{cov}(x, y)$ – iloraz kowariancji zmiennych x i y ,

$s(x) s(y)$ – iloczyn odchyleń zmiennych x i y .

Wartość współczynnika korelacji mieści się w przedziale domkniętym $[-1, 1]$. Im większa wartość bezwzględna współczynnika, tym silniejsza jest zależność liniowa między dwoma zmiennymi. Współczynnik $r=0$ oznacza brak liniowej zależności między zmiennymi, $r=1$ oznacza dokładną liniową zależność między badanymi cechami, a współczynnik $r=-1$ oznacza ujemną liniową zależność między zmiennymi. Oznacza to, że jeżeli zmienna x rośnie, to zmienna y maleje, i na odwrót²⁰.

Współczynnik korelacji między zmienną x – wskaźnik przedsiębiorczości a zmienną y – odległością od ośrodka gospodarczego wynosi $-0,33$. Wskazuje to na niską, ale wyraźną zależność między badanymi cechami.

Weryfikacja hipotezy dowodzi, że wzrost odległości danej gminy wiejskiej od ośrodka gospodarczego powoduje spadek poziomu przedsiębiorczości, czyli mniejszą liczbę przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Podsumowanie

Badania przeprowadzone na podstawie materiału statystycznego dotyczącego gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa mazowieckiego wykazały, iż

¹⁸ J. Żmija, *Przedsiębiorczość w agrobiznesie a rozwój obszarów wiejskich w Regionie Małopolski*. Wyd. Czuwajmy, Kraków 1999, s. 32.

¹⁹ W. Okta, *Elementy statystyki matematycznej i metodyka doświadczalnictwa*. Wyd. AR, Lublin 1980, s. 89.

²⁰ Ibidem, s. 90.

występuje statystycznie istotna zależność pomiędzy poziomem przedsiębiorczości w badanych jednostkach terytorialnych a ich oddaleniem od głównego ośrodka gospodarczego. Wraz z odległością zmniejsza się liczba podmiotów gospodarczych, co wskazuje na powiązanie działalności na obszarach wiejskich z funkcjami lokalnym.

Odległość od ośrodków gospodarczych jest jednym w wielu czynników determinujących poziom przedsiębiorczości. Oprócz tego wskaźnika znaczenie posiada także między innymi potencjał inwestycyjny, stan infrastruktury, poziom bezrobocia czy potencjał demograficzny. Uzyskane w trakcie analizy wyniki wyraźnie wskazywały, że rozwój obszarów wiejskich był ściśle powiązany z rozwojem regionalnym uwzględniającym obszary miejskie. Ośrodki gospodarcze były biegunami wzrostu ze względu na koncentrację infrastruktury, ludności, zaplecza organizacyjnego czy bliskości ważniejszych szlaków komunikacyjnych.

W celu uaktywnienia gospodarczego gmin o niskim i bardzo niskim poziomie wskaźnika przedsiębiorczości niezbędny jest rozwój infrastruktury, zapewnienie doradztwa i kontaktów z ewentualnymi inwestorami. Władze lokalne powinny permanentnie promować działalność gospodarczą na swoim terenie i stwarzać istniejącym firmom coraz lepsze warunki dla ich działalności.

Bibliografia

- Bačławski K., Koczerba M., Zabierowski P., *Polacy – przedsiębiorczym społeczeństwem? Global Entrepreneurship Monitor Polska 2012*, Warszawa-Poznań-Katowice 2005.
- Bank Danych Lokalnych GUS 2015, www.stat.gov.pl (dostęp 05.2016 r.).
- Bielecki W., *Przedsiębiorczość w wirtualnym środowisku*, Wyd. Naukowe Wydziału Zarządzania UW, Warszawa 1999.
- Drucker P.F., *Innowacje i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992.
- Griffin R.W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.
- Iwańska M., Biełkowska W., *Zróźnicowanie wartości wskaźnika przedsiębiorczości w gminach wiejskich województwa mazowieckiego w układzie przestrzennym*, „Acta Scientiarum Polonorum. Oeconomia” 2010, vol. 9 (3).
- Krajewski K., *Przedsiębiorczość i integracja*, „Decydent Pismo lobbingowe”, nr 6/2002.
- Krajewski K., Śliwa J., *Lokalna przedsiębiorczość w Polsce. Uwarunkowania rozwoju*, Wyd. Naukowe Wydziału Zarządzania UW, Warszawa 2004.
- Kraśnicka T., *Koncepcja rozwoju przedsiębiorczości ekonomicznej i pozaekonomicznej*, Wyd. AE, Katowice 2002.
- Makiela Z., Rachwał T., *Podstawy przedsiębiorczości. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum*, Nowa Era, Warszawa 2007.
- Oktaba W., *Elementy statystyki matematycznej i metodyka doświadczalnictwa*, Wyd. AR, Lublin 1980.

Piasecki B., *Przedsiębiorczość i mała firma. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1998.

Przedsiębiorczość kobiet w Polsce, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.

www.mapa.pf.pl (dostęp 05.2016 r.).

Targalski J., *Regionalny system innowacji – Małopolska*, Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie nr 529 „Prace z zakresu przedsiębiorczości i zarządzania” 1999.

Żmija J., *Przedsiębiorczość w agrobiznesie a rozwój obszarów wiejskich w Regionie Małopolski*, Wyd. Czuwajmy, Kraków 1999.